

Överland i vår livsfråga

Arnulf Överland har ånyo givit ut en samling politiska uppsatser och föredrag (Nordiske rändstater eller atlantisk fred). Den innebär en betydelsefull insats i debatten. Inte bara på grund av den självklara auktoritet som Överland har, genom sin diktning, sin ståndaktighet under krigets martyrium, sin ärliga och klara övertygelse. Utan främst därför att Överland är en av de mycket få som för enar vilja och förmåga till realistiskt tänkande med en diktarens förmåga av konkretion och tydlighet. Han inbillar sig aldrig att han kan skriva tanklöst och ansvarslost därför att han är en stor skald; han är på det klara med att hans ställning som skald kräver att han tänker igenom de frågor han diskuterar och tar ansvar för sin ståndpunkt.

I två föredrag i Kiel i höstas behandlade Överland de tyska problemen. De folk som för några år sedan hotades eller angreps av tyskarna kan inte känna tillgivenhet för detta folk. Men de bör förstå att även Tyskland var ockuperat av en minoritet, att miljoner tyskar avskydde och bekämpade nazismen, att Tyskland kan bli en del av ett demokratiskt Europa. "Vi fördömer den diktatur som överföll oss och hotade vår existens. Vi avvisar varje diktatur och vill av hela vår kraft försvara oss mot den, om den går till angrepp mot oss. Vi fördömer dem som stött eller fortfarande stödjer en aggressiv diktatur. Men vi kan inte fördöma ett helt folk... Vi vet att även den tyska demokratin har varit i strid, att den från 1933 i tolv år har måst uthärda nederlagets gränslösa bitterhet, men att den nu är på väg att resa sig på nytt."

Framtidslinjen ligger för Överland i samverkan inom Norden och mellan Norden och Västern. På den punkten har han en annan mening än för ett par år sedan, då Förenta nationerna "ännu icke var definitivt komprometterat" och Atlantpakten inte påtänkt. Ändringen i uppfattning "kommer sig av att det fortfarande händer ett och annat i världen. En avlägsen fara kan rycka närmare, den kan bli överhängande. En avlägsen möjlighet att avvärja den kan en dag bli aktuell... Otivvelaktigt hade en isolerad neutralitet varit behaglig, om det varit möjligt att försvara den. Men det är ofta så

att en viss sak är önskvärd, en annan sak nödvändig."

Norden måste hålla ihop. "Ingen av oss kan försvara sig själv utan att delta i grannlandets försvar och inte heller utan att få hjälp av grannlandet. Det är bäst att ha den saken klar för sig... Men vi är också förbundna med Västerens demokratier — genom vårt tänkesätt, genom vår livsform, genom våra begrepp om frihet, självstyrelse och rättssäkerhet — och sist, men inte minst, genom ofrånkomlig nödvändighet. Så sant Norden vill bestå, måste det vara som en del av Väster... Ingen utmaning är så farlig som militär vanmakt och isolering. Det enda skydd vi kan få är att ryssarna bringas att begripa att ett överfall på de nordiska länderna ögonblickligen leder till världskrig. Blott ett förbund med Amerika kan skydda oss."

Hr Undén vill vara neutral. Enligt hans uttalande har Finlands förhållande till Ryssland ingen betydelse för svensk politik; vänskapspakten mellan de båda länderna kommenterar han med orden att "en beskyddare är en beskyddare". "Det är bra att vara realpolitiker. Men även om förmågan av realpolitiskt tänkande skulle förutsätta en viss sinnets jämvikt, en viss flegma, har vi sett exempel på en sinnesro som nästan omärkligt övergår till sömn. Vid Undéns sida står statsrådet Sköld och lugnar oss med sin sakkunskap: kriget kommer sannolikt inte att beröra Norden; det skall utkämpas i Orienten. Det var ju bra att få veta det, en riktigt väl-signad sak var det. Men vi som bor i Norge har en komisk känsla av att vi befinner oss mitt i skottlinjen för batterier som redan är inriktade." Svenska politiker har sagt att vi skall försvara oss lika energiskt åt alla håll — vapen får vi från Amerika. "Det låter som ett skämt. Men skall vi tro på de ledande svenska statsmännen, är det nog allvar. Vi skall förklara oss strängt neutrala — och så skall vi be att få köpa vapen i Amerika."

"Många svenskar kommer kanske att fråga mig med vilken rätt jag blandar mig i svensk politik. Det gör jag i kraft av nordisk nödvärnsrätt. Den svenska neutraliteten kan få oberäknliga konsekvenser, inte bara för Sverige, utan för hela Norden. Konstitutionellt är Undén ansvarig bara för den svenska riksdagen. Moraliskt är han ansvarig inför oss alla."